

ZA INOVATÍVNE SLOVENSKO

22 opatrení pre lepšiu digitálnu budúcnosť Slovenska

Orientácia na export, výrobný priemysel a využívanie lacnej pracovnej sily - takto v skratke vyzeral slovenský ekonomický model dlhé roky.

Pre toto dlhodobé smerovanie Slovensko nie je pripravené na dobu digitálnu. Chýba nám technologická infraštruktúra, digitálne zručnosti obyvateľstva, ale aj vhodná legislatíva. Situáciu navyše zhoršila ekonomická kríza spôsobená dôsledkami pandémie Covid-19 a fakt, že Slovensko v globálnej konkurencii zásadne zaostáva v inováciách.

Vďaka európskemu Plánu obnovy máme teraz v rukách historickú príležitosť na zásadnú transformáciu. Ak chceme začať dobiehať svet v inováciách a naštartovať konkurencieschopnosť Slovenska v globálnej ekonomike, musíme začať robiť podstatne viac.

Našou iniciatívou chceme prispieť k plneniu záväzkov vlády SR v oblasti inovácií. Chceme to dosiahnuť prostredníctvom občianskych aktivít a návrhov na legislatívne úpravy, ktoré posunú slovenský inovačný ekosystém o generáciu vpred. Navrhované opatrenia sa týkajú týchto oblastí:

**Lákание
a udržanie
talentu**

**Zefektívnenie
byrokratických
procesov**

**Podpora
výskumu a
vývoja**

**Rozvoj
inovačného
ekosystému**

1. Lákanie a udržanie talentu

A) Startupové víza pre zakladateľov inovatívnych spoločností z krajín mimo EÚ

Slovenská republika v tejto chvíli nemá inštitút startupových víz, ani špecifický typ pobytu pre podnikateľov z tretích krajín, ktorí by chceli začať podnikáť na Slovensku.

Ich jedinou možnosťou je podať žiadosť o prechodný pobyt na účel podnikania, v rámci ktorého majú isté benefity oproti tým žiadateľom, ktorí nerealizujú inovatívny projekt. Navyše, k žiadosti o prechodný pobyt sa predkladajú dokumenty, vo vzťahu ku ktorým sa pre občanov niektorých tretích krajín vyžaduje superlegalizácia. Uvedené môže mať významný vplyv na celkové trvanie procesu.

V kontexte ruskej invázie na Ukrajinu je toto opatrenie viac než aktuálne. Takéto opatrenie má potenciál podporiť vznik *nových pracovných miest, zlepšiť konkurencieschopnosť slovenských inovatívnych firiem na globálnom trhu*, a zároveň vytvoriť priestor pre úzku spoluprácu slovenských firiem so zahraničnými subjektmi.

Slovensko by malo pomôcť prichádzajúcim ľuďom z Ukrajiny nielen po stránke humanitárnej, ale taktiež umožniť ich ekonomickú integráciu.

Tento typ víz dokázal svoju efektívnosť v *startupových "hub-och" ako Estónsko či Portugalsko*, kde sa startupové víza ukázali byť kľúčovým nástrojom na rozvoj talentovej základne vytvárajúcej inovácie. Z týchto dôvodov navrhujeme zaviesť inštitút startupových víz aj na Slovensku, a to v gescii Ministerstva hospodárstva SR a Ministerstva vnútra SR.

B) Úprava režimu zdaňovania zamestnaneckých akcií (tzv. ESOP)

Jedným z účinných nástrojov na prilákanie talentovaných ľudí ktorý je v zahraničí populárny najmä v startupovom sektore, je možnosť podieľať sa na raste a rozvoji spoločnosti prostredníctvom tzv. **ESOP** (employee stock option plan) - opčného programu pre zamestnancov.

Benefity v podobe akcií, alebo práv na ich nadobudnutie, pomáhajú firmám získať tých najtalentovanejších ľudí na trhu, a tiež ich motivovať k dlhodobej spolupráci a lojalite.

Výhody zamestnaneckých opcií a akcií sa začínajú čoraz viac skloňovať aj v slovenskom podnikateľskom prostredí, a to prevažne v rýchlo rastúcich technologických firmách. V kontexte slovenskej legislatívy však tieto benefity so sebou prinášajú neprimerane vysoké **daňové a odvodové zaťaženie**, a to na strane zamestnanca, ako aj spoločnosti. To v konečnom dôsledku spôsobuje nefunkčnosť tohto režimu, ktorá vedie k odchodu slovenských spoločností do medzinárodných korporátnych štruktúr, alebo k celkovému odmietnutiu tohto, inak veľmi prospešného, nástroja personálnej politiky spoločností.

Túto situáciu by sme odporúčali riešiť **úpravou režimu zdaňovania zamestnaneckých akcií** (či už pre zamestnancov alebo dodávateľov služieb) s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť inovatívnych spoločností v globálnom prostredí (ako napr. v už tradične progresívnych pobaltských štátoch Lotyšsku a Estónsku, no aj vo Francúzsku, Delaware (US), alebo aj v Českej republike). Konkrétne by sa jednalo o **posunutie momentu zdanenia príjmu** z nadobudnutia zamestnaneckej akcie / uplatnenia opcie až do toho zdaňovacieho obdobia, v ktorom dôjde k prevodu zamestnaneckej akcie na inú osobu (t.j. k jej speňaženiu - tzv. exitu).

Zároveň navrhujeme, po vzore Českej republiky, rozšíriť aplikáciu **oslobodenia od dane z príjmov z kapitálového majetku** aj na fyzické osoby a úplné odstránenie spodnej hranice aspoň 10% akcií, nakoľko tá nespravodlivo privileguje len tých najmajetnejších a vôbec nezohľadňuje záujmy bežných zamestnancov a freelancerov.

Referencie:

- Zákon č. 595/2003 Z. z. - Zákon o dani z príjmov
- Zamestnanecké akcie - § 5, § 9, § 17, § 48, § 51e, § 52zzi

C) Práca freelancerov v digitálnom odvetví

Ak freelancer (SZČO alebo jednoosobová s.r.o.) vykonáva prácu so znakmi závislej činnosti a nemá uzatvorený pracovnoprávny vzťah, jeho zadávateľ objednávky i samotný freelancer čelia riziku sankcie. Takéto nastavenie legislatívy vzniklo na ochranu "slabšej strany" v pracovnoprávnom vzťahu, hlavne v odvetviach stavebníctva alebo priemyslu, pretože zamestnanci boli nútení do živností, ktoré ich zamestnávateľom dávali širšie obchodné možnosti.

**Súčasnú nastavenie
slovenskej legislatívy
nezodpovedá realite
pracovného trhu v
dobe digitálnej.**

Technologické firmy pôsobia **vo vysoko kompetitívnom medzinárodnom prostredí**, v ktorom musia bojovať o špičkový talent so spoločnosťami ako Microsoft alebo Google, a preto sú benefity vo forme miesta v kancelárii či stravy zadarmo motivujúcim faktorom, ktorým vedú zabojsovať o talentovaných freelancerov.

Takéto benefity však môžu byť vnímané ako niektoré znaky zamestnaneckého vzťahu. **Samotný charakter spolupráce freelancerov s technologickými spoločnosťami v digitálnom prostredí však zo svojej podstaty vo väčšine prípadov nezodpovedá závislej práci**, tj. nejedná sa o vzťah nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, freelancer nekoná podľa pokynov zamestnávateľa (častočasť nezávisle spolupracuje s klientom firmy, ktorá je objednávatelom jeho služieb alebo diel), nemá určené miesto výkonu práce, a ani sa neriadi fixným pracovným časom, ktorý by bol určený zamestnávateľom. Predovšetkým, freelanceri v inovatívnom biznise sú v rovnocennom postavení voči svojim odberateľom, ich pracovná kapacita je vzácna a zvyčajne je ich slobodnou voľbou a preferenciou spolupracovať v pozícii obchodného partnera a nie zamestnanca.

Za týchto okolností tak inovatívne spoločnosti musia vynakladať nemalé množstvo prostriedkov spojených s administratívnym a právnym poradenstvom, aby sa v tejto oblasti mohli zorientovať a implementovať potrebné procesy v súlade s reguláciou.

Naším odporúčaním je vydanie **metodického usmernenia Inšpektorátu práce k práci freelancerov v digitálnych odvetviach**, ktoré zohľadní povahu práce freelancerov v tomto sektore a bude klásť dôraz na slobodu pri výbere formy spolupráce.

Referencie:

- § 1 ods. 2 Zákonníka práce
- § 2 zákon č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní

D) Rozšírenie znenia dohôd o vykonaní práce: autorské práva a časová dotácia

Podľa súčasného znenia Zákonníka práce nemožno uzatvárať dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru na tie činnosti, ktoré sú predmetom ochrany podľa autorského zákona. Softvér či iný digitálny produkt sa z hľadiska práva chápe ako umelecké autorské dielo (rovnako ako kniha, či hudobné dielo), a preto je chránený autorským zákonom. Preto je nelegálne používať ho a šíriť bez súhlasu vlastníka autorských práv.

Takéto nastavenie zvyšuje administratívnu záťaž pre inovatívne spoločnosti, ktoré vo vybraných vhodných prípadoch uzatvárajú so spolupracujúcimi fyzickými osobami (často ide o slovenských študentov prestížnych zahraničných univerzít) niektorý typ dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, pričom táto práca často obnáša prenos autorských práv, napr. pri dodaní analýzy, softvéru alebo spoločného diela. V súčasnej situácii sú firmy nútené popri dohode uzavrieť aj separátnu zmluvu upravujúcu **autorské práva** na dodaný digitálny produkt. Ide o historickú chybu v zákone, ktorú napr. v Českej republike už dávno opravili.

Dohody o vykonaní práce taktiež obsahujú **maximálne časové dotácie** na vykonanú činnosť, ktoré sú často príliš nízke a neflexibilné a znemožňujú napr. študentom privyrobiť si a získať skúsenosti na pracovnom trhu.

Riešením týchto problémov, ktoré by zefektívnilo fungovanie inovatívnych spoločností a odstránili administratívnu záťaž, by bolo **rozšírenie znenia Zákonníka práce upravujúceho dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru a znenia autorského zákona o:**

- možnosť ich uzavretia aj na činnosti, ktoré sú predmetom ochrany podľa autorského zákona
- rozšírenie definície zamestnaneckého diela tak, aby zahŕňala aj dielo vytvorené autorom na splnenie povinností z dohody vykonávanej mimo pracovného pomeru
- flexibilnejšie časové dotácie.

Referencie:

- § 90 Zákona č. 185/2015 Z.z. - autorského zákona
- § 226 ods. 1, §227 ods. 2, §228a ods. 1 Zákonníka práce

E) Zjednodušenie regulačného rámca upravujúceho podmienky zamestnávania cudzincov

Slovensko ako menšia krajina disponuje obmedzeným množstvom výnimočných talentov. Digitálne spoločnosti si zároveň vzájomne konkurujú v ich prilákaní, a to nielen na slovenskej, ale na globálnej škále. Mnohé z týchto spoločností preto hľadajú možnosti spolupráce s talentovanými kandidátmi z iných štátov. **Súčasná úprava možnosti zamestnávania cudzincov (najmä občanov tretích krajín) je príliš komplikovaná.** Primárnym dôvodom uvedeného je vysoká administratívna a časová náročnosť procesu schvaľovania prechodného pobytu za účelom zamestnania ako prerekvizity.

Aktuálna lehota na vydanie rozhodnutia Cudzineckej polície o schválení prechodného pobytu za účelom zamestnania je neprimerane dlhá - až 90 dní. Uvedené komplikuje schopnosť digitálnych spoločností promptne reagovať na potreby obsadenia voľných pracovných pozícií a býva dôvodom, pre ktorý sa kandidát z tretej krajiny rozhodne ponuku zamestnania odmietnuť. Považujeme za potrebné predmetnú **lehotu skrátiť na maximálne 30 dní.**

Rovnako je nevyhnutné modernizovať spôsob, akým môže občan tretej krajiny o prechodný pobyt požiadať a umožniť využitie elektronického prihlasovania, napríklad podľa poľského vzoru vytvoriť platformu, kde uchádzač o prechodný pobyt bude môcť vyplniť interaktívne formuláre pre získanie pobytu.

Referencie:

- §§ 32 a 33 Zákona o pobyte cudzincov

2. Zefektívnenie byrokratických procesov

A) Úprava elektronického podpisovania

Elektronické podpisovanie, ktoré slúži na overovanie občana či firmy voči štátu, by bolo potrebné od základov prekopať, a vytvoriť jednoduchý, štátom kontrolovaný ekosystém, inšpirovaný napr. modelom v Estónsku či Indii.

Súčasný vendor-locked elektronický podpis a jeho komplikovanosť zabraňuje rýchlemu napredovaniu v rôznych odvetviach.

Čiastočným riešením, ktoré by značne zefektívnilo chod obchodných spoločností, by mohlo byť vytvorenie osobitných pravidiel umožňujúcich podpisovanie oficiálnych dokumentov / zmlúv prostredníctvom systémov ako napr. slovenský Signatus a ďalších podobných platforiem určených na elektronické podpisovanie dokumentov.

Písomná forma bude zachovaná, ak je právny úkon urobený telegraficky, ďalekopisom alebo elektronickými prostriedkami, ktoré umožňujú zachytenie podpisujúceho úkonu, obsahu právneho úkonu a určenie osoby, ktorá právny úkon urobila a zároveň overením podpisujúcej osoby (ktorá sa podpisuje na elektronickom prostriedku) prostredníctvom tokenu/kódu vygenerovaného mobilným ID.

Referencie:

- Zákon č. 15/2002 Z.z. - Zákon o elektronickom podpise
- Zákon č. 305/2013 Z.z. - Zákon o e-Governmente

- Zákon č. 272/2016 Z.z. - zákon o dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu
- Paragraf 40 Občianskeho zákonníka

B) Menej formalizované, elektronické zasadnutia valných zhromaždení

Navrhujeme **upraviť podrobnejšie pravidlá pre elektronické konanie valných zhromaždení**. Aj aktuálna situácia dokazuje, že elektronické zasadnutia orgánov budú „novou normou“, a preto by malo byť možné uskutočniť zasadnutie aj elektronicky, prípadne kombinovanou formou prezenčne/elektronicky.

Navrhujeme zavedenie per rollam rozhodovania v prípade valného zhromaždenia akciovej spoločnosti tak, aby bola možná **aj elektronická alternatíva** pri tzv. „súkromnej akciovej spoločnosti“, pričom hlasovanie by nemalo byť podpísované elektronickým zaručeným podpisom (ako je v súčasnosti upravené pri tzv. verejnej akciovej spoločnosti) – s týmto je predovšetkým v prípade zahraničných osôb praktický problém.

Referencie:

- Zákon č.513/1991 Z.z. - Obchodný zákonník; § 125 a nasl., § 184 a nasl., §220za a nasl.

C) Zlepšenie infraštruktúry práva obchodných spoločností z pohľadu inovatívnych spoločností a ich investorov

Rozumieme, že v tomto ohľade už Ministerstvo spravodlivosti SR prijíma kroky v podobe rekodifikácie práva obchodných spoločností na základe ohláseného zámeru.

V tomto ohľade plne súhlasíme so zámerom a navrhujeme zaviesť, resp. **špecifikovať konkrétne inštitúty pre efektívnejšiu infraštruktúru investovania do start-upov, konkrétne:**

- Zrušenie jednoty obchodného podielu a vytvorenie možnosti vlastniť viaceré obchodné podiely v tej istej spoločnosti s odlišnými právami;
- Zníženie požiadavky minimálneho základného imania v obchodných spoločnostiach na minimum;

- Navrhujeme vytvoriť elektronickú platformu na stránke Ministerstva spravodlivosti / Obchodného registra, kde by bolo možné „vyklikáť si“ základné zakladateľské dokumenty potrebné na vytvorenie obchodnej spoločnosti (najčastejšie spoločnosti s ručením obmedzeným).

D) Notárske overovanie dokladov

Proces notárskeho overovania dokladov je potrebné zelektronizovať, a v konečnom dôsledku plne nahradiť elektronickým podpisom.

V porovnaní s Českou republikou na Slovensku nie je možné, aby sa podpis notárom mohol overiť aj online. V súlade s novelou notárskeho zákona v ČR č. 300/2021 je po novom možné dištančné spísanie elektronických notárskych zápisníc v oblasti obchodnoprávnej agendy s využitím elektronickej identifikácie, a spojenia pomocou videokonferencie.

V kombinácii s využitím priameho zápisu do obchodného registra tak bude možné založiť obchodnú spoločnosť (alebo v nej realizovať zmeny) výlučne v online prostredí, bez nutnosti osobnej návštevy notárskeho úradu. Táto zmena v budúcnosti prispeje k vyššej flexibilitě správy obchodných spoločností pri zachovaní relevantných bezpečnostných štandardov.

I keď ani v Českej republike zatiaľ neexistujú vhodné technické riešenia, ktoré by sprístupnili plnú implementáciu danej novely, minimálne tam už zmizla legislatívna bariéra, a takýmto prístupom by sme sa mohli inšpirovať aj na Slovensku.

Zároveň vnímame problém, že ***právo obchodných spoločností je značne formalizované požiadavkami na overovanie podpisov či notárske zápisnice***. Navrhujeme tieto požiadavky zmierniť, pretože nie vždy sú proporcionálne (napr. podľa platného § 190 ods. 1 Obchodného zákonníka sa vyžaduje aj na určité rozhodnutie jediného akcionára formálna požiadavka notárskej zápisnice). Navrhujeme preto ***odstrániť požiadavku notárskej zápisnice*** v prípade rozhodnutí jediného akcionára a zmierniť ju na požiadavku overeného podpisu na takýchto rozhodnutiach, resp. bez overenia.

E) Odstránenie daňových prekážok pri organizácii podnikania

Ak chce podnikateľ na Slovensku spojiť dve svoje firmy do jednej, alebo naopak jednu firmu rozdeliť na dve samostatné spoločnosti, štát si z týchto reorganizácií berie daň, aj keď podnikateľ žiadne peniaze nezarobí. Pri zlúčení, splynutí, či rozdelení zákon požaduje, aby zanikajúca firma precenila všetok svoj majetok na trhovú hodnotu a toto precenenie zdanila. Ide o európsky unikát, keďže pri týchto transakciách nedochádza k realizácii reálneho príjmu, zdaňuje sa nerealizovaný (fiktívny) príjem v podobe nárastu hodnoty majetku od jeho obstarania.

Keďže v čase krízy podnikatelia hľadajú úsporné riešenia aj cestou reštrukturalizácie, resp. zoštiehľovania svojich štruktúr, odstránenie týchto daňových prekážok by im umožnilo realizovať takéto zoštiehlenie bez zbytočných komplikácií.

Takáto zmena by nebola v zákone o dani z príjmov novinkou, keďže by išlo len o návrat k legislatívnemu stavu pred rokom 2018.

Referencie:

- 595/2003 Z.z. Zákon o dani z príjmov

F) Odstránenie daňových prekážok korporátnej charity

Počas krízy spôsobenej Covid-10, ako aj v kontexte Ruskej invázie Ukrajiny, sa súkromný sektor výrazne angažoval v charite. Počas koronakrízy sa jednalo napr. o darovanie pľúcnych ventilácií nemocniciam, zatiaľ čo v počas ukrajinskej krízy súkromné spoločnosti darovali potraviny, ošatenie, hygienické potreby a pod.

Súčasnú daňovú zákony výrazne „predražujú“ korporátnu charitu, keďže ponímajú dar ako neodpočítateľný daňový náklad pre účely dane z príjmov právnických osôb (21%), a neodpočítateľnú DPH na vstupe o 20%.

Tieto peniaze by sa pritom mohli použiť na charitu a berie si ich štát.

Aktuálny režim 2% asignácie dane neziskovým organizáciám je v dnešnej dobe veľmi neflexibilný, a zďaleka nekompenzuje vyššie uvedené prekážky. Viaceré krajiny EÚ v tejto oblasti umožňujú podstatne voľnejší daňový režim.

Referencie:

- Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

3. Podpora výskumu a vývoja

A) Superodpočet: Prispôsobenie superodpočtu pre firmy, ktoré robia R&D prostredníctvom freelancerov a kvalitnejšia digitalizácia procesov

Jedným z nástrojov podpory VaV na Slovensku je tzv. **superodpočet**, tj. možnosť daňovej úspory odpočítaním nákladov na VaV od základu dane z príjmov. Pri realizácii projektu VaV možno od 01.01.2022 odpočítať 100 % výdavkov (nákladov) vynaložených na výskum a vývoj.

Tento mechanizmus podpory však v súčasnom znení **nevedia efektívne využívať technologické spoločnosti** ktoré spolupracujú s freelancermi, keďže odpočet mzdových nákladov si tieto spoločnosti môžu uplatniť len na zamestnancov s trvalým pracovným pomerom.

Riešením by bola **zmena §30c zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov** v zmysle odstránenia vyššie spomenutých bariér, ktorým musia čeliť technologické spoločnosti, ktoré dodávajú vykonávajú VaV prostredníctvom freelancerov.

Zároveň sme presvedčení, že *navýšenie superodpočtu späť na 200% (ako tomu bolo pred pár rokmi), spolu so zlepšením digitalizácie prihlasovacieho procesu (a prepojením tohto procesu na relevanté databázy), by značne zvýšilo záujem o tento nástroj, ako aj jeho uplatniteľnosť.*

B) Efektívnejšia štátna pomoc pre neziskové výskumné organizácie

Úprava definície a postavenia záujmového združenia právnických osôb (ZZPO) má potenciál **odstrániť formálnu bariéru pre verejno-súkromné partnerstvá** s neziskovým charakterom a tiež výraznejšie **zapojiť súkromný sektor do výskumu.**

potenciál **odstrániť formálnu bariéru pre verejno-súkromné partnerstvá** s neziskovým charakterom a tiež výraznejšie **zapojiť súkromný sektor do výskumu.**

Vzťah záujmového združenia právnických osôb (ZZPO) ako formy právnických osôb a podnikania, resp. zaradenia medzi neziskové organizácie, je pri súčasnom nastavení problematický. Znemožňuje totiž efektívne uzatváranie verejno-súkromných partnerstiev medzi štátom a neziskovými výskumnými inštitúciami s právnou formou ZZPO.

Ak by sa ZZPO považovalo vždy za podnikateľský subjekt, tak by sa táto forma vôbec nemohla použiť na neziskové výskumné inštitúty. Zároveň je táto právna forma v súčasnosti jedinou vhodnou alternatívou v prípade vzniku verejno-súkromného partnerstva z dôvodu, že štát (ministerstvo) nemôže vstúpiť do občianskeho združenia (o.z.).

Súčasnú nastavenie značne limituje možnosť získania štátnej pomoci a výšky podpory štátu pre vedecko-výskumné aktivity. **Riešením by bolo, ak by sa záujmové združenie právnických osôb (ZZPO) mohlo považovať za neziskový subjekt.**

Zároveň je potrebné poznamenať, že podpora štátu pre VaV by sa nemala viazať na konkrétnu právnu formu, ale na činnosť, ktorú daná organizácia vyvíja a výsledky, ktoré dosahuje.

Referencie:

- Zákon č. 346/2018 Z. z. - Zákon o registri mimovládnych neziskových organizácií

C) Zamestnávanie výskumných pracovníkov v neziskových výskumných organizáciách na dobu určitú

Možnosť zamestnávania výskumných pracovníkov v neziskových výskumných organizáciách na dobu určitú (aj opakovane), podobne ako je tomu na univerzitách a na Slovenskej akadémii vied (SAV), by značne zlepšilo hospodárnosť vedenia VaV projektov.

Pokiaľ organizácia z neziskového sektora získa výskumný projekt s predpokladaným trvaním viac ako 2 roky, výskumníka musí prijať do pracovného pomeru na dobu neurčitú. Takého riešenie je však pre výskumné inštitúcie veľmi drahé a zároveň neflexibilné.

Zamestnávanie výskumníkov na dobu určitú by si vyžadovalo **úpravu zákona č. 172/2005**, a to takým spôsobom, aby bol zamestnanec vykonávajúci činnosti podľa § 2 považovaný za tvorivého zamestnanca vedy, výskumu a vývoja. Pracovný pomer s tvorivým zamestnancom vedy, výskumu a vývoja vykonávajúcim činnosti v sektore podľa § 7 písm. a) až d) sa môže **z objektívnych dôvodov dohodnúť na určitý čas, a to aj opakovane**. Objektívnym dôvodom je najmä doba trvania výskumného projektu a míľniky projektových úloh.

Takýto prístup je možný na slovenských univerzitách, v Slovenskej akadémii vied (SAV), ako aj na výskumných inštitútoch v zahraničí. Preto navrhujeme, aby bolo **zamestnávanie výskumníkov na dobu určitú** možné aj v prípade výskumných pracovníkov v neziskových vedecko-výskumných inštitúciách na Slovensku.

4. Rozvoj inovačného ekosystému

A) Podpora inovácií prostredníctvom inovačných vouchrov

Inovačné vouchre financované z prostriedkov štátneho rozpočtu (nenávratné dotácie zo strany MH SR / SIEA) na podporu inovačných aktivít v súkromnom sektore považujeme za efektívny nástroj, akým môže štát prispieť k rozvoju inovácií a potrebného ľudského kapitálu.

Máme však niekoľko pripomienok k nastaveniu procesu podpory, vychádzajúc zo skúsenosti spoločností, ktoré o tieto vouchre v minulosti žiadali:

- Výška poukážok v sumách 5.000-10.000 EUR je príliš nízka pre rozbeh podnikania v digitálnom sektore (bolo by potrebných minimálne (30-50.000 EUR)
- Doba od podania žiadosti po čerpanie sa v niektorých prípadoch vyšplhala na 8+mesiacov, čo je príliš dlhé obdobie, počas ktorého sa môžu potreby firiem radikálne zmeniť. Táto doba by nemala presiahnuť 2-3 mesiace, nakoľko čas je v cykle inovačných spoločností kľúčový k ich úspechu
- Vysoká administratívna náročnosť podávania žiadostí

B) Daňové incentívy pre inovatívne podniky

Je potrebná úprava daňového režimu pre rýchlo rastúce firmy, aby vedeli preinvestovať zisk do svojho ďalšieho rastu bez zdanenia.

Na inšpiráciu nám môže poslúžiť model zdaňovania v Estónsku, kde sa na **nerozdelený a reinvestovaný zisk nevzťahuje daň z príjmu právnických osôb**. To znamená, že spoločnosti s rezidenciou v Estónsku ako aj zahraničné subjekty dlhodobo pôsobiace v Estónsku (vrátane pobočiek) podliehajú **0 % dani z príjmu na všetky reinvestované a nerozdelené zisky**. V prípade rozdeleného zisku tieto spoločnosti podliehajú 14-20 % dani z príjmu.

Keď v roku 2000 Estónsko zaviedlo svoj unikátny daňový systém, výnosy dane z príjmu právnických osôb klesli na polovicu, no už o tri roky (v roku 2003) boli o 30% vyššie ako v roku 1999. **Oproti pôvodnému režimu každoročného zdaňovania má toto opatrenie potenciál priniesť v strednodobom horizonte vyššie príjmy do štátneho rozpočtu.**

Referencie:

- Zákon č. 595/2003 Z. z. - Zákon o dani z príjmov

C) Regulačný rámec pre oblasť decentralizovaných technológií: MiCA vs. lokálne regulácie

Vnímame akútnu potrebu vytvorenia jasného a transparentného regulačného rámca pre oblasť decentralizovaných technológií.

Z tohto dôvodu očakávame pripravovanú reguláciu digitálnych aktív na úrovni EÚ, tzv. MiCA, ktorá so sebou prinesie pravidlá pre licencovanie, obozretné podnikanie, ochranu spotrebiteľa a predchádzanie zneužívaniu trhu v oblasti digitálnych mien. Tak ako pri podobných EÚ nariadeniach ako GDPR alebo PSD2, netreba zabúdať na fakt, že dôležitá časť implementácie pravidiel ostane na úrovni členských štátov a miestnych regulátorov.

V prípade blížiacej sa MiCA regulácie odporúčame začať na Slovensku **prípravné legislatívne práce najmä v oblasti daňovej a účtovnej oblasti**, ako aj **tvorbu metodiky a osvetovú činnosť na úrovni regulátorov, tj. NBS a MF SR**. Zároveň je to skvelá príležitosť pre vývoj progresívnej legislatívy pre **decentralizovanú autonómnú organizáciu (DAO) a inteligentné zmluvy** založené na Blockchain-e, ktorá v súčasnosti vo väčšine sveta chýba.

Ak by sme ako Slovensko podchytili reguláciu týchto technológií včas a správnym spôsobom (potrebujeme zopár funkčných princípov, ktoré definujú decentralizáciu, alebo prípadne sandbox), vedeli by sme jednak prilákať projekty zo zahraničia, ako aj podporiť ich vznik na domácej pôde.

D) Skrátenie prípravnej fázy na licenčné konanie v rámci procesov Národnej banky Slovenska

Je potrebné **zlepšiť a sprehladniť dostupnosť dokumentov potrebných na získanie licencií pre finančno-technologické inštitúcie**, vytvoriť šablónovité dokumenty, ktoré urýchlia proces prípravy subjektom na konkrétne licenčné konanie, či už sa to týka platobnej inštitúcie, alebo licencií PSD2 a ďalších.

V tejto chvíli musí uchádzač pri žiadosti o licenciu doložiť okrem iného aj business model spoločnosti či kompletnú organizačnú štruktúru. **Vytvorenie šablónovitých dokumentov** by jednak skrátilo prípravy pre daný subjekt, ako aj zjednodušilo prácu odborníkov NBS pri posudzovaní a rozhodovaní o splnení podmienok na udelenie licencie.

E) Efektívnejší režim zápočtu ziskov a strát v čase a priestore

Pokiaľ podnikateľ zaplatí štátu daň zo zisku, očakáva, že štát mu dovolí odpočítať daňovú stratu a časť dane vráti tak, aby boli v konečnom dôsledku zdaňované len reálne zarobené peniaze. Odpočet strát bežne funguje vo forme prenosu daňových strát do budúcich rokov. To znamená, že ak podnikateľ vykáže stratu, túto stratu by si odpočítal od budúcich ziskov.

V súčasnej neistej dobe má pre firmy oveľa väčší zmysel odpočet strát smerom do minulosti (tzv. loss carry back).

Tento koncept má viacero krajín a najnovšie ho zaviedla Česká republika. Daňovú stratu za rok 2020 si českí daňovníci mohli odpočítať od starých ziskov zdanených v rokoch 2018 a 2019. Rozdiel je preplatkom na dani, ktorý štát daňovníkovi vrátil a **podnikateľ môže takto získané peniaze okamžite použiť na záchranu alebo rozvoj firmy.**

Zároveň, viaceré štáty EÚ umožňujú tzv. skupinové zdaňovanie prepojených firiem, ktoré je dôležité z hľadiska ochrany majetku pred trhovými rizikami (napr. riziko insolvenzie počas krízy). Pre tieto situácie je rozumné vyčleniť kľúčový obchodný majetok (budovy, ochranné známky, a pod.) do samostatnej sesterskej firmy a radšej si ich od sestry prenajímať. Ak by hlavná firma zbankrotovala, kľúčový firemný majetok zostane zachránený a podnikateľ po odznení krízy môže spraviť reštart. Terajšie pravidla nútia podnikateľa aby vyčlenenie majetku zdaňoval. Riešením je inštitút skupinového zdaňovania (fiscal unity, alebo group taxation), ktorý v súčasnosti aplikuje viac ako dve tretiny štátov EÚ, zo susedných krajín V4 tento podobný koncept aplikuje napr. Poľsko a Maďarsko.

F) Nové regulácie pre rozvoj Tech for Democracy

Sociálne siete, rozvoj umelej inteligencie a komplexná geopolitická situácia predstavujú pre demokratické štáty existenčnú výzvu. **Slovensko je jednou z najzraniteľnejších krajín** v širšom stredoeurópskom regióne v tomto ohľade.

Je preto v našom bytostnom záujme rozvíjať technológie,
ktoré nám umožnia budovať funkčný právny štát a brániť
demokratické zriadenie.

F1) Legaltech

Funkčný trh právnych služieb je základným kameňom tejto snahy. Kvalitné a dostupné právne služby postavené na technologických riešeniach v súčasnosti **transformujú tradične konzervatívny právny trh právnych služieb** na úzko špecializované trhy právnych produktov. **Konkurenčná výhoda tzv. legal tech riešení (rýchlosť/cena/kvalita) má potenciál zásadným spôsobom uľahčiť prístup širokých vrstiev spoločnosti k spravodlivosti**, čo sa týka bežných občanov - spotrebiteľov, ako aj malých a stredných podnikateľov.

Obmedzený prístup k spravodlivosti je nielen prekážkou v budovaní funkčného inovatívneho ekosystému, ale aj **v rozvoji samotnej demokracie**. Preto považujeme za mimoriadne dôležité odstrániť (resp. zásadne zmierniť) masívnu reguláciu trhu právnych služieb tak, aby mali občania čo najkratšiu a **najjednoduchšiu cestu k spravodlivosti**.

Legal tech spoločnosti vedia mať vďaka **harmonizácií právnych systémov nadnárodný až globálny dosah**. Pokiaľ však chceme naštartovať toto odvetvie aj na Slovensku, potrebujeme priaznivú reguláciu čo najskôr. Prvým krokom k modernému trhu právnych služieb na Slovensku by boli nasledovné opatrenia:

- **Umožnenie ne-advokátskym entitám, aby sa mohli stať spoločníkmi v advokátskych entitách** po vzore Arizony (USA) a Spojeného kráľovstva, kde bolo

umožnené vlastníenie advokátskych kancelárií ne-advokátmi, v rámci tzv. “alternative business structures”. Tiež odporúčame zaviesť možnosť obchodovať s akciami advokátskych kancelárií na burze cenných papierov po vzore Spojeného kráľovstva.

- **Vytvorenie regulačného rámca pre legal tech startupy.** Dnes tieto technologické riešenia môžu vznikať len v rámci advokátskych kancelárií, ktoré však na to nie sú vhodným miestom. Vytvorenie licenčného režimu (napr. pod živnostenským úradom) umožňujúcemu legal tech riešeniam produktivizovať trh právnych služieb, t.j. poskytovať polo/automatizované právne služby na úzkych segmentoch trhu, vytvorí predpoklady pre vznik týchto riešení, resp. ich príchod zo zahraničia.
- **Uvoľnenie zákona o advokácii v oblasti marketingových aktivít a porovnávacej reklamy.** Pre reštriktívnu reguláciu na trhu právnych služieb existuje vysoká informačná asymetria medzi advokátmi a ich klientmi. Nemožnosť porovnávacej reklamy a tiež sprostredkovania právnych služieb za odplatu zásadne obmedzuje rozvoj digitálnych trhovísk. Práve digitálne trhoviská idú v ústrety narastajúcemu dopytu verejnosti po informovaných rozhodnutiach ohľadom výberu kvalitného advokáta - špecialistu

F2) Dezinformácie

Dôležitým aspektom ochrany demokracie je tiež informačná bezpečnosť, kde spadá aj boj proti dezinformáciám.

Dezinformácie, propaganda a vplyvové operácie sú aj vo svetle ruskej invázie Ukrajiny dôležitou zbraňou v rukách nedemokratických krajín. Na efektívnu obranu je potrebná jednak robustná dátová infraštruktúra, personálne kapacity, ako aj adekvátne legislatíva na úrovni štátu.

Pri boji s dezinformáciami je nevyhnutné neustále monitorovanie internetu, sťahovanie veľkého množstva dát do databáz a ich analýza.

Tu je možné naraziť na legislatívne obmedzenia ochrany osobných údajov. Je preto potrebné zabezpečiť, aby za účelom boja s dezinformáciami bolo možné s týmito dátami nakladať. Napr. v USA je už tzv. web scraping oficiálne legálny

Následne, je potrebné zabezpečiť ústavne konformný a zároveň nákladovo a časovo efektívny **proces odstraňovania identifikovaných dezinformácií**, prípadne celých portálov, ak tie šíria dezinformácie vo veľkej miere a neprestanú s touto činnosťou ani po napomenutiach či pokutách zo strany verejných inštitúcií. Pre tento účel bude potrebné zriadiť **dedikované pracovisko, ktoré sa tejto agende bude primárne venovať**.

Taktiež bude potrebné, aby **veľké spoločnosti, ako Meta(Facebook) a Google mali na Slovenskú svoje fyzické pobočky**, adekvátny počet zamestnancov určených na komunikáciu so štátom a reagovanie na podnety od obyvateľov, ktorí využívajú rôzne produkty týchto spoločností a zabezpečili by adekvátnu podporu.

G) Podpora ekosystémových iniciatív

Verejná podpora funkčných iniciatív na podporu podnikavosti a inovačného a startupového ekosystému na Slovensku dlhodobo absentuje. Projekty a nástroje na podporu začínajúcich firiem zo strany štátu vznikali bez konzultácie s cieľovými skupinami, fungujú paralelne a konkurenčne k súkromným a neziskovým iniciatívam namiesto toho, aby ich podporovali a pomáhali škálovať. To má tri vážne následky: po prvé, prehlbuje sa nedôvera startupovej a neziskovej komunity vo vzťahu k štátu a verejným inštitúciám; po druhé, existujúce verejné podpory nemajú potrebnú kvalitu, sú neefektívne a málo využívané cieľovými skupinami; a po tretie, štát zlyháva v mobilizácii súkromného kapitálu na podporu rozvoja ekosystému.

Podpora podnikavosti a podnikateľských zručností patrí medzi kľúčové kompetencie potrebné na presadenie sa na pracovnom trhu súčasnosti aj budúcnosti.

Navrhujeme spustenie grantovej schémy na financovanie súkromných a neziskových iniciatív na:

- Rozvoj podnikateľských zručností a podnikavosti na každom stupni vzdelávania;
- Podporu inkubačných a akceleračných programov pre začínajúce firmy, napr. v spolupráci s komunálnymi štruktúrami, napr. vyššie územné celky;
- Podporu sieťovania aktérov inovačného ekosystému.

Ambasádormi tejto kampane sú:

Majo Porvažník
CEO, Vacuum Group

Michal Kardoš
exekutívny riaditeľ SAPIE

Mária Bieliková
CEO, KInIT

Peter Kolesár
Partner, CIVITTA

Matej Ftáčnik
CEO, Vacuumlabs